

RECENZE

NOVÁ SKRIPTA O PROBLÉMECH SOCIOLOGIE VOJENSKÉHO ZDRAVOTNICTVÍ

V posledních létech můžeme pozorovat skutečný proces renesance společenských věd, projevující se v mnoha směrech tvořivým přístupem ke společné realitě. Tento proces znamenal také rehabilitaci sociologie, která postupně získává místo, které jí mezi vědami o společnosti náleží. Empirická sociologická bádání se stávají organickou složkou řízení společenských procesů a množí se také práce syntetizující povahy.

Není sporu o tom, že sociologická hlediska zkoumání mohou být úspěšně uplatňována také při studiu zdravotního stavu obyvatelstva a v mnoha oblastech zdravotnictví a medicíny. Pro tuto skutečnost svědčí mnohé práce, které byly publikovány v USA, Anglii, NSR a v mnoha dalších západních zemích. I u nás se v posledních dvou letech objevily první vlaštovky z oblasti sociologických výzkumů zdravotnictví a vzbudily značnou pozornost zdravotnické veřejnosti. Literatura v této oblasti je však přesto velice skromná a dosud u nás nevyšla práce, která by se alespoň pokusila o shrnutí základní problematiky sociologie zdravotnictví.

Můžeme proto jenom uvítat iniciativu kolektivu autorů katedry společenských věd Vojenského lékařského výzkumného a doškolovacího ústavu JEP v Hradci Králové, který pod vedením doc. VI. Lokajička, CSc. napsal učební text z oblasti sociologie zdravotnictví (Kolektiv autorů: Problémy sociologie vojenského zdravotnictví, učební texty VLVDÚ JEP v Hradci Králové, 1966).

Publikace je především určena pro doškolování útvarových lékařů, ale některé její kapitoly zaujmou i ty čtenáře, kteří se zajímají o společenskou problematiku zdravotnictví vůbec.

Celá práce je rozčleněna do pěti kapitol. V první kapitole je analyzována především otázka potřeby sociologického školení útvarového lékaře. Kromě toho je zde podán stručný přehled zkoumání různých dimenzí společenské reality a ve stručném přehledu je uveden výčet společenskovědních disciplín, které se určitým způsobem dotýkají profese lékaře.

Vlastní sociologická problematika je rozdělena do tří částí. Ve druhé kapitole se podává informativní přehled o vzniku hlavních směrů a předmětu sociologie. Přestože je to materiál, se kterým se můžeme seznámit i v jiných u nás publikovaných pramenech, je zařazení této kapitoly do publikace užitečné. Čtenáři, který se nezabývá sociologií profesionálně, dá-

vá shrnující přehled o předmětu sociologie a jejím vývoji.

Těžiště publikace je v posledních třech kapitolách. Třetí kapitola podává nástin problematiky sociologie vojenství. Je věnována takovým obecným otázkám, jakými jsou: úloha násilí ve společenském vývoji, armáda jako společenská instituce, sociální struktura armády.

Na tuto kapitolu navazuje stať o sociologii zdravotnictví. Autor se v ní zabývá nejprve analýzou takových definic, jakými jsou: sociologie zdravotnictví, lékařská sociologie, a pokouší se o rozbor vztahů mezi těmito disciplínami a sociálním lékařstvím. Dále si všímá sociologických problémů interakce v medicíně a rozděluje je do těchto oblastí:

- medicína jako sociální systém;
- lékařské instituce;
- vztah: lékař — pacient;
- práce a odborná výchova lékaře;
- interakce ve zdraví a nemoci.

Poslední kapitola se zabývá postavením hlavního lékaře v sociální struktuře vojenského útvaru. Analyzuje vojenský útvar jako sociální skupinu, všímá si vojáka jako prvku sociální struktury armády a zabývá se otázkou indentifikace hlavního lékaře a funkcí útvaru a povoláním vojenského lékaře.

Obě poslední kapitoly přesahují některými svými úvahami problematiku vojenského zdravotnictví a týkají se problematiky zdravotnictví a postavení lékařů obecně.

Bylo by účelné obohatit další vydání těchto skript o sociologickou problematiku dalších hlavních skupin vojenských lékařů z povolání: vojenských kliniků, organizátorů a vojenských hygieniků a epidemiologů. Bylo by žádoucí odstranit v něm i některé nedostatky prvního vydání, např. nesprávné pojmy, jako název vědní disciplíny „vojenská organizace zdravotnictví“, vypustit v poznámkách banálně působící charakteristiky klasiků marxismu-leninismu ap.

Práce si nekladla za cíl podat všestrannou analýzu dané problematiky. Jde víceméně o práci kompilační, podávající přehled o té oblasti sociologie, která je zatím velmi málo rozpracována. Autoři ukazují, jakým směrem jde vývoj zkoumání této oblasti, k čemu může být zkoumání těchto otázek užitečné. Přes tyto skromné cíle může dát přečtení této práce mnoho podnětných myšlenek všem, kteří pracují v oblasti zdravotnictví, a to jak vojenského, tak i civilního.